

Bijlage

Betreft: Reactie op toetsingsadvies commissie m.e.r. planMER bestemmingsplan
buitengebied Harmelen
Datum: 17 april 2015
Projectnr.: 281.00.03.00.00.00

Op 23 januari 2015 heeft de Commissie m.e.r. haar toetsingsadvies uitgebracht over het planMER behorende bij het Bestemmingsplan Buitengebied Harmelen (rapportnummer 2997-14). Het integrale toetsingsadvies is als separate bijlage opgenomen.

In deze notitie wordt beknopt ingegaan op de wijze waarop de gemeente met het toetsingsadvies is omgegaan door eerst de opmerkingen van de Commissie te vermelden en vervolgens een gemeentelijke reactie weer te geven. De nummers van onderstaande paragrafen corresponderen met de paragrafen in het toetsingsadvies.

2.1.1 Referentiesituatie

In het MER is aangegeven dat de huidige situatie in beeld is gebracht door een inventarisatie van de agrarische bedrijven in het plangebied. De aantallen bedrijven zijn in het MER genoemd, maar de kenmerken van deze bedrijven (type, dieraantallen, stalsystemen, aanwezigheid van neventakken etc.) ontbreken. Daardoor zijn de uitgangspunten voor de effectberekeningen niet te verifiëren.

Op 8 januari 2015 heeft de Commissie namens de gemeente aanvullende informatie ontvangen, waaronder tabellen met de resultaten van de genoemde inventarisatie. Dit geeft een compleet en gedetailleerd inzicht in de referentiesituatie.

De Commissie adviseert de bovengenoemde gegevens over de referentiesituatie samen te vatten en openbaar te maken (in een aanvulling op het MER), zodat de uitgangspunten voor de effectbepaling door een ieder geverifieerd kunnen worden. De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming aan te geven en te motiveren in hoeverre de huidige bedrijven nog ontwikkelruimte hebben door het toepassen van emissiereducerende technieken.

Reactie

Gelet op de privacygevoeligheid van een aantal gegevens uit de gemaakte tabellen acht de gemeente het niet wenselijk om deze openbaar te maken. De tabellen zijn op aanvraag beschikbaar en kunnen op die manier worden ingezien.

Overigens is in paragraaf 2.3.1 voldoende beschreven hoe de referentiesituatie tot stand is gekomen.

Wel zal een samenvatting van de berekening van de potentiële ontwikkelingsruimte via interne saldering als bijlage bij het MER worden opgenomen. Daarmee geeft het een beeld in hoeverre de huidige bedrijven nog ontwikkelruimte hebben door het toepassen van emissiereducerende technieken.

2.1.2 Voornemen en alternatieven

In het MER zijn in hoofdstuk 4 alleen de effecten van het voornemen volgens het voorontwerpbestemmingsplan beschreven. De planologische ruimte voor uitbreiding in het voorontwerpbestemmingsplan is gehanteerd als uitgangspunt voor de effectbeschrijvingen. Dit betekent dat agrarische bedrijven kunnen uitbreiden tot 1,5 hectare, inclusief een oppervlakte voor intensieve veehouderij van maximaal 2.240 m². Voor het intensieve veehouderijbedrijf in het plangebied geldt een

maximale uitbreidingsruimte tot 1 ha. In hoofdstuk 5 van het MER is vervolgens het voorkeursalternatief beschreven, dat ruimtelijk gezien dezelfde uitgangspunten heeft.

Uit het ontwerpbestemmingsplan blijkt dat via een wijzigingsbevoegdheid ruimte wordt geboden voor uitbreiding van veehouderijbedrijven tot 2,5 hectare. Uit een mondelinge toelichting van de gemeente Woerden blijkt dat deze keuze is gemaakt nadat het MER gereed was. In het MER is met deze wijziging van het voornemen nog geen rekening gehouden. De mogelijkheid voor bedrijven om te groeien naar 2,5 hectare kan leiden tot grotere effecten dan in het MER beschreven, vooral op landschap, cultuurhistorie en natuur. Daarom is onderzoek naar de effecten ervan, in een aanvulling op het MER, noodzakelijk.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de effecten van de bovengenoemde wijziging van het voornemen te beschrijven. Met het oog op de te verwachten milieuknelpunten (zie ook de volgende paragrafen van dit advies) geeft de Commissie in overweging om alternatieven of varianten te onderzoeken waarbij de uitbreiding alleen op bepaalde locaties wordt toegestaan.

Reactie

Het MER is aangevuld met de effecten van bouwvlakken van 2,5 ha. Hiertoe is hoofdstuk 6 in het MER volledig herzien. In dat hoofdstuk wordt nu ingegaan op de effecten van 2,5 ha bouwvlakken.

2.1.3 Uitvoerbaarheid voornemen

In de samenvatting en in hoofdstuk 8 van het MER is een argumentatie opgenomen over de uitvoerbaarheid van het voornemen. De argumentatie is gebaseerd op het 'emissieplafond' dat in de regels van het bestemmingsplan wordt opgenomen en waarmee beoogd wordt te voorkomen dat er een toename van stikstofemissie zal plaatsvinden ten opzichte van de referentiesituatie. Gesteld wordt dat uitbreidingsmogelijkheden die het plan biedt uitvoerbaar zijn doordat de in het plangebied aanwezige bedrijven emissie reducerende maatregelen kunnen nemen.

In het MER is aangegeven dat per bedrijf een inventarisatie is uitgevoerd naar de potentiële uitbreidingsruimte, uitgaande van het emissieplafond. De gegevens die hieruit voort zijn gekomen ontbreken in het MER, waardoor niet te verifiëren is of de conclusies hierover plausibel zijn. De informatie om de uitbreidingsruimte per bedrijf te bepalen is wel aanwezig in de eerdergenoemde tabellen die op 8 januari 2015 aan de Commissie zijn toegestuurd. In deze tabellen is per veehouderij op basis van de huidige diercategorieën en -aantallen de huidige ammoniakemissie bepaald. Vervolgens is onderzocht hoeveel dieren per bedrijf binnen de bedrijfsspecifieke huidige ammoniakemissie kunnen worden gehouden en hoeveel hectare bouwvlak dat vraagt indien het bedrijf wil uitbreiden bij gebruikmaking van een nieuw, emissiearm stalsysteem. Hieruit volgt volgens hoofdstuk 8 van het MER dat veel bedrijven nog mogelijkheden hebben om uit te breiden zonder toename van de ammoniakemissie (variërend van 960 m² tot 22.500 m², met een gemiddelde van 7.500 m²).

Volgens het MER is in het bestemmingsplan per bedrijf echter de vergunde situatie als uitgangspunt voor het emissieplafond gehanteerd. Uit de toegestuurde tabellen is af te leiden dat de vergunde situatie in veel gevallen niet overeenkomt met de huidige feitelijke situatie. Dat betekent dat vergunde ruimte die nog niet is benut zonder nadere voorwaarden ingevuld kan worden. Daarmee is een toename van stikstofemissie niet te voorkomen. Bovendien is in de effectbepaling nog geen rekening gehouden met de mogelijkheid (via wijzigingsbevoegdheid) om uit te breiden naar 2,5 hectare (zie § 2.1.2 van dit advies).

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de uitvoerbaarheid van het voorkeursalternatief zoals in het ontwerpbestemmingsplan opgenomen nader te onderbouwen. De genoemde inventarisatie onder agrarische bedrijven is daarvoor goed bruikbaar, met bovengenoemde kanttekeningen.

Reactie

Mede naar aanleiding van de opmerking van de Commissie is opnieuw gekeken naar het emissieplafond per veehouderij. Daarbij is zoveel mogelijk uitgegaan van de vergunningen van de bedrijven op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet). Immers met het verlenen van deze Nbwet-vergunning heeft het bevoegde gezag (de provincie) aangegeven dat er op basis van die vergunning geen negatieve effecten zijn te verwachten in Natura 2000-gebieden. Het is dus niet bezwaarlijk om het emissieplafond op basis van deze vergunning in het bestemmingsplan vast te leggen. Negatieve effecten kunnen immers niet ontstaan.

Voor de bedrijven die niet beschikken over een Nbwet-vergunning is maatwerk toegepast. Per bedrijf is gekeken naar de milieuvergunning of milieumelding en is beoordeeld of dit redelijkerwijs overeenkomst met de huidige, feitelijke situatie. Op deze manier is zo goed mogelijk de huidige, feitelijke situatie benaderd.

De berekening van de uitvoerbaarheid van het voornemen in hoofdstuk 8 is aangepast in het licht van het bovenstaande.

2.2.1 Natura 2000/Passende beoordeling

In hoofdstuk 4 van het MER is aan de hand van kaartjes aangegeven welke gevolgen het voornemen (uitgaande van het voorontwerp bestemmingsplan) kan hebben voor Natura 2000-gebieden en andere natuurgebieden waar habitats en soorten voorkomen die gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Geconcludeerd wordt dat het voornemen kan leiden tot een forse toename van stikstofdepositie in natuurgebieden waar de kritische depositiewaarden reeds worden overschreden. Terecht wordt daaruit afgeleid dat het voornemen niet zonder meer uitvoerbaar is.

Vervolgens is in hoofdstuk 7 van het MER een Passende beoordeling opgenomen. Deze geeft een helder overzicht van de relevante natuurgebieden, instandhoudingsdoelstellingen en staat van instandhouding van habitats en soorten. Effecten op Natura 2000-gebieden worden echter op voorhand uitgesloten, op basis van het in de bestemmingsplanregels opgenomen emissieplafond. De Commissie is van oordeel dat deze benadering feitelijk onjuist is. In de Passende beoordeling dient in eerste instantie te worden uitgegaan van de maximale mogelijkheden van het voornemen, i.c. het ontwerpbestemmingsplan. De informatie die gebruikt is om de kaartjes in hoofdstuk 4 te maken kan hiervoor de basis vormen. De effecten hiervan op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden moeten worden vergeleken met de huidige feitelijke situatie. Indien deze effecten significant kunnen zijn dienen mitigerende maatregelen te worden beschreven, waarmee wordt beoogd deze effecten teniet te doen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER nader in te gaan op de mogelijke effecten van het voornemen op Natura 2000-gebieden en vervolgens op de maatregelen om deze effecten te voorkomen, rekening houdende met de in § 2.1 van dit advies genoemde kanttekeningen.

Reactie

Het MER is naar aanleiding van deze opmerking aangepast. In hoofdstuk 6 is nu de effectbeoordeling van het ontwerpbestemmingsplan opgenomen (d.w.z. incl. wijzigingsbevoegdheid naar 2,5 ha en exclusief de regeling van het emissieplafond). De Passende beoordeling is daar nu ook op gebaseerd. Het emissieplafond is nu als mitigerende maatregel bij de Passende beoordeling beschreven. Daarmee is het bestemmingsplan uitvoerbaar.

2.2.2 Beschermde soorten

In hoofdstuk 4 van het MER is op hoofdlijnen de referentiesituatie voor beschermde soorten beschreven en is ingegaan op de mogelijke effecten van het voornemen daarop. Deze effect-beschrijving richt zich hoofdzakelijk op de effecten van stikstofdepositie. Zoals blijkt uit de beschrijving van de referentiesituatie zijn ook andere factoren van belang. Zo is voor sommige soorten de openheid en rust van graslanden van grote waarde en voor andere soorten de opgaande (erf)beplanting. Het voornemen maakt uitbreiding van veehouderijbedrijven mogelijk tot 1,5 of 2,5 hectare. Het is niet uit te sluiten dat dit ten koste gaat van de openheid en rust of van erfbeplanting. Ook is het dempen van sloten (via een omgevingsvergunning) toegestaan. In het MER is niet ingegaan op deze effecten en de risico's daarvan ten aanzien van de Flora- en faunawet.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER nader in te gaan op de mogelijke effecten van bovengenoemde ontwikkelingen op beschermde soorten, te bepalen of dit kan leiden tot strijdigheid met de Flora- en faunawet en zo nodig mitigerende maatregelen te beschrijven.

Reactie

De effectbeoordeling in zowel hoofdstuk 4 (voorontwerpbestemmingsplan) als hoofdstuk 6 (ontwerpbestemmingsplan) is op dit punt aangevuld.

2.3 Geurhinder

In het MER is ingegaan op de geurhinder in de referentiesituatie en de mogelijke effecten van het voornemen. Voor de intensieve veehouderij (inclusief de mogelijkheden die het plan biedt voor een intensieve neventak per bedrijf) is een berekening uitgevoerd voor de 'worst case' situatie. Voor de maximale effecten van de intensieve neventak is uitgegaan van 2,5 m² per vleesvarken, in plaats van de gebruikelijke 1,2 m². Daarmee is het maximaal aantal te houden dieren en dus de maximale geuremissie onderschat.

Voor grondgebonden veehouderijen is uitgegaan van vaste afstanden tussen bedrijven en woningen, mede op basis van de gemeentelijke geurverordening. Hoewel uit het MER blijkt dat in de 'linten' veehouderijen en woningen dicht op elkaar staan ontbreekt in het MER een beschouwing van mogelijke knelpunten voor het leefklimaat. Bedrijven met relatief veel uitbreidingsruimte kunnen potentieel wel tot knelpunten leiden.

Zowel voor grondgebonden veehouderijen als voor intensieve neventakken geldt dat het voornemen tot toename van geurhinder kan leiden en mogelijk tot het ontstaan van geur-knelpunten. Het MER beschrijft geen maatregelen op het niveau van het bestemmingsplan waarmee dergelijke knelpunten voorkomen kunnen worden, maar verwijst naar het toetsingskader van de Wet geurhinder. Daarmee biedt het MER geen inzicht in de (cumulatieve) gevolgen voor het leefklimaat. De Commissie is van oordeel dat het essentieel is voor de besluitvorming over het bestemmingsplan dat in het MER een beschouwing wordt opgenomen over deze cumulatieve gevolgen, mogelijke knelpunten en maatregelen op het niveau van het bestemmingsplan om een onaanvaardbaar leefklimaat door cumulatie te voorkomen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER een beschouwing op te nemen over de mogelijke geurknelpunten die kunnen ontstaan als gevolg van ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt en aan te geven welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn om deze te voorkomen.

Reactie

Op basis van de opmerking van de commissie is de geurberekening in hoofdstuk 4 opnieuw uitgevoerd. Tevens is bij de mitigerende maatregelen in hoofdstuk 6 een meer uitgebreide beschouwing opgenomen.

2.4 Waterkwaliteit

Het MER geeft weinig informatie over de waterkwaliteit in het plangebied en de mogelijke effecten van het voornemen hierop. Vooral relevant is een beeld van de huidige kwaliteit van KRW7-waterlichamen en eventuele knelpunten hierin. De ontwikkelingsmogelijkheden van het ontwerpbestemmingsplan kunnen leiden tot toename van nutriënten en bestrijdingsmiddelen in het water, bijvoorbeeld door uitbreiding van veehouderijen, glastuinbouw- en fruitteeltbedrijven.

Naar aanleiding van vragen van de Commissie is op 8 januari 2015 nadere informatie aangeleverd over aanwezige KRW-waterlichamen en mogelijke effecten daarop. De Commissie adviseert deze informatie openbaar te maken (in een aanvulling op het MER) en dit aan te vullen met een beeld van de huidige kwaliteit van de genoemde waterlichamen en de knelpunten daarbij.

Reactie

In paragraaf 4.6.1 was al de nodige informatie over de KRW watergangen opgenomen. De nadere informatie is toegevoegd aan de effectbeoordeling in paragraaf 4.6.

Aandachtspunten: 3.1 Cultuurhistorie/archeologie

Het MER geeft een beschrijving van de aanwezige cultuurhistorische waarden en archeologische verwachtingswaarden. Hieruit blijkt dat het plangebied relatief veel cultuurhistorische waarden bevat. De belangrijkste mogelijke gevolgen voor deze waarden zijn in het MER onderkend. De Commissie plaatst hierbij de volgende kanttekeningen:

- Niet alle cultuurhistorische waarden krijgen in het MER evenveel aandacht. Het middeleeuwse verkavelingspatroon komt bijvoorbeeld uitgebreid aan bod, maar er wordt weinig aandacht besteed aan de Oude Hollandse Waterlinie en de Limes is in het geheel niet benoemd.
- Hoewel in de tekst van § 4.4. van het MER wordt onderkend dat negatieve effecten op archeologische waarden kunnen optreden is in de scoretabel een neutrale beoordeling opgenomen op grond van de bescherming die het bestemmingsplan biedt op basis van dubbelbestemmingen. Deze benadering is volgens de Commissie niet juist, omdat negatieve effecten niet op voorhand uitgesloten kunnen worden.

Omdat het MER wel de mogelijke gevolgen voor cultuurhistorische en archeologische waarden beschrijft ontbreekt geen essentiële informatie voor de besluitvorming. De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over het bestemmingsplan rekening te houden met bovenstaande kanttekeningen en zo nodig (extra) maatregelen te beschrijven om cultuurhistorische en archeologische waarden te beschermen.

Reactie

- In de beschrijving van de referentiesituatie was al aandacht besteed aan de Oude Hollandse Waterlinie en de Limes. Dit is nog enigszins aangevuld (onder andere met kaartjes). Tevens is in de effectbeoordeling hierop nadrukkelijker ingegaan.
- Paragraaf 4.4. is de effectbeoordeling aangepast. Daarin wordt de score nu eerst negatief aangegeven en in de mitigerende maatregelen wordt de regeling in het bestemmingsplan vermeld, waarmee negatieve effecten alsnog kunnen worden voorkomen.

Aandachtspunt 3.2 Verkeer

Het MER geeft aan dat het bieden van mogelijkheden voor kleinschalig kamperen kan leiden tot een toename van verkeersbewegingen (maximaal 1.000 ritten per etmaal). Ook het aantal agrarische voertuigbewegingen kan - als gevolg van uitbreiding van veehouderijen - toenemen. De functieverandering van agrarische bedrijven (bijvoorbeeld naar recreatieve bestemmingen) zou daarnaast kunnen leiden tot een verkeerstoename. De toename van verkeer vanwege deze ruimtelijke ontwikkelingen kan leiden tot verslechtering van de verkeersveiligheid. De Commissie adviseert hier bij de besluitvorming over het bestemmingsplan rekening mee te houden.

Reactie

De effectbeoordeling in paragraaf 4.9 is naar aanleiding van het bovenstaande enigszins aangevuld.